

Veto

Sint-Anna, weet je wel, de pleegmoeder van Coens, het weeskindje dat het tot minister bracht. Zonder haar was Veto nu een lukse magazine met blitse fotos, op duur papier, en met betaalde redakteurs. Wel, die Anna, die heeft beslist dat wij in het begin van het jaar allemaal veel geld moeten betalen, en dat we onzen biefstuk maar beter zelf kunnen bakken. Wij blij, bijna elke week schrijven we over haar. Deze keer op pagina 3.

Ondertussen hebben wij er natuurlijk heerlijk plezier in dat Leuven meer en meer op Hollywood begint te lijken. Sjikere maaltijden in den Alma, papierhandels met een ruim aanbod aan kadootjes, dure koten met zonnebanken; de studenten lijken er alleen maar vrolijker van te worden. En nu nog goeie oude Beverly Hills-films. De pret kan niet op. De middenpagina's.

Kom, kom. Eigenlijk zijn wij hier allemaal woest. Bijzonder woenst. Elke redaktievergadering begint met een verwenning van Anna, de moeder van alle sociale oorlogen. Wij bidden voor beter papier, voor betaalde artikelen, voor een reprokamera en meer ruimte voor onze kaders. Zeg nu zelf, die op pagina 4 en 6 zijn toch wel wat te klein. Na de vergadering gaan wij altijd wat uitrusten in den Alma. Maar de hamburgers krimpen en de proletarische ijsjes kosten al dertien frank.

En dan is er nog de koffie. Als we ons op vrijdagavond nog een koffie kunnen permitteren, krimp ons hart, we durven elkaar niet meer aankijken en onze sokken worden nat. Al die arme koffieboeren in de derde wereld, en wij maar profiteren. Multatuli zou er nog tien boeken over schrijven. Gelukkig heeft onze werkgroep sociaal een geheim smokkelnetwerk opgestart om zuivere koffie naar hier te halen. Op pagina 6.

STUDENTENWEEKBLAD VAN DE LEUVENSE OVERKOPELENDE KRINGORGANISATIE - JAARGANG 17, 1990-1991, NUMMER 16, MAANDAG 21 JANUARI 1991

KUL in de klinch met Vansina 1500 frank ekstra per studentenkamer

De Leuvense huisvestingssector is dit jaar in een weinig benijdenswaardige positie beland. De prijzen stijgen bijzonder snel, ondermeer onder druk van de expanderende Brusselse woonmarkt. Bovendien hebben enkele handige zakenjongens de immobiëlesector ontdekt om vlug en tamelijk gemakkelijk rijk te worden: zij bieden minderwaardige woningen aan tegen zeer hoge prijzen. De Huisvestingsdienst van de KU Leuven probeert een eskalatie van deze situatie tegen te gaan, ondermeer door een sensibilisatiecampagne naar de verhuurders. Haar inspanningen steken schril af tegen de politiek van het Leuvense stadsbestuur. De CVP-PVV coalitie van burgemeester Vansina (CVP) voert een wel erg merkwaardig beleid: in plaats van de prijzen te beheersen, is zij van plan alle studentenkamers met 1500 frank *ekstra* te belasten.

Op de gemeenteraadszittingen van maandag 28 en dinsdag 29 januari wordt de begroting van stad Leuven voor 1991 besproken. De vergadering kon wel eens zeer interessant worden voor de studenten: het schepkollege zal immers voorstellen om de gemeentetaks op studentenkamers te verdubbelen. Momenteel bedraagt die 1.500 frank per kamer per jaar. Beursstudenten worden minder belast.

In de voorbereidende commissie waarin dit voorstel voor het eerst gedaan werd, had niemand er bezwaar tegen. Uit CVP-hoek vernamen we dat er vooral gezocht werd naar *ekstra* inkomsten die echter niet door Leuvenaars zouden moeten betaald worden. Men vermeldde overigens eksplicit dat dit onderscheid vooral uit elektorale overwegingen ingegeven was... Het schepkollege zocht daarom eerder in de richting van duurere parkeermeters of *ekstra* belastingen voor studenten. Een stijging van de kamertaks was in die optiek dus een perfect middel. De verhoging van de taks op kamerprijzen zou goed zijn voor een stijging van de eigen inkomsten met 26 miljoen frank. Deze maatregel zou immers retro-actief werken. De stadsontvanger inde dit jaar reeds duizendvijfhonderd frank per kamer. Vanaf volgend jaar zal voor iedere kamer dan meteen drieduizend frank gevraagd worden.

Edegem

De aard en de hoogte van die stadstaks zijn in de loop der jaren nogal eens veranderd. In de jaren zestig waren er bijvoorbeeld drie soorten stadstaks. Naargelang de straat waren men woonde, varieerde de grootte van het bedrag. Grote burgerwoningen (genre Bondgenotenlaan) betaalden toen 450 frank, gewone *middle class*-huizen (zoals in de Brabanconstraat) 350

frank, en kleine arbeidershuisjes in de trant van Cité Delvaux 250 frank. Later kwam er dan een éénvormig bedrag voor alle studentenkamers. Halverwege de jaren tachtig betaalden de studenten reeds duizend frank, plus vijfhonderd frank taks voor de ophaling van het huisvuil. Toen besliste het stadsbestuur om die huisvuiltaks voor alle Leuvenaars af te schaffen, ook voor de studenten. Die laatste groep werd wel onmiddellijk een verhoging van - toevallig? - vijfhonderd frank van de kamertaks opgelegd. Dat bedrag is tot de dag van vandaag onveranderd gebleven.

Hoewel die taks in de eerste plaats bedoeld is voor de verhuurders van een studentenkamer, rekent het gros van de eigenaars hem door naar de huurders. Het komt er dus in de praktijk op neer dat iedere student een *ekstra* rekening zal mogen betalen. Daarmee versterkt Leuven zijn reputatie van studentenstad met zeer dure kamers. Toen in 1987 het Hoger Instituut voor de Arbeid (Hiva) een studie verrichtte naar de kosten van het universitair onderwijs, werd gekonstateerd dat Leuven bij de duurere universiteiten gekatalogiseerd moest worden. Aan de KUL kostte een kamer gemiddeld 47.110 frank per jaar, tegenover bijvoorbeeld 35.472 frank aan de RU Gent, 38.634 frank aan de VUB, 34.600 frank aan de Kulak en 38.973 aan het LUC.

Recente cijfers uit een interne nota van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (Vlir) geven echter een ander beeld: Leuven (4652 frank) zou hierin ergens het midden houden tussen de RUG (4560 frank) en de dure Ufsia (5155 frank). In Antwerpen variëren de prijzen sterk naargelang de deelgemeente: Antwerpen zelf (4829 frank) en Wilrijk (4824 frank) zijn merklijk duurder dan

vervolg op p.2 >

BILLY WILDER - De *Andere Film* organiseert vanaf deze week in de Leuvense Studio's een retrospectieve met films van de Hollywood-cineast Billy Wilder. Veto trok op onderzoek uit en stopte op de zelfcensuur van de filmproducenten en op de manier waarop Wilder hier wist onderuit te glippen. De sluwe vos wordt ontmaskerd op pagina 4 en 5.

Eredoktoraat voor Jean Leclant

Superman in Egypte

Jean Leclant is voor de meeste wetenschappers misschien een minder bekende naam, maar dat betekent nog niet dat hij daarom minder wetenschappelijk is. De KU Leuven bekroont hem niet voor zijn sociale of humanitaire bekommernis of voor een politiek of religieus engagement waarin de unieft zich kan herkennen. Hij is een geleerde van het zuiverste gehalte, met veel specifieke verdiensten in zijn eigen domein, de Egyptologie.

Promotor van deze eredoktor is professor Jan Quaegebeur, gewoon hoogleraar aan het departement Oriëntalistiek van de fakulteit Letteren en Wijsbegeerte, en sinds dit jaar ook academisch sekretaris van die fakulteit. Quaegebeur doceert ondermeer archeologie en kunst van Egypte, Oudegyptisch en Koptisch. Hij wist ons meer te vertellen over Jean Leclant.

Laksheid

Leclant (Parijs, 1920) heeft een indrukwekkend curriculum. Hij doceerde in Straatsburg en aan de Sorbonne in Parijs. Momenteel is hij hoogleraar aan de prestigieuze Ecole Pratique des Hautes Etudes en aan het Collège de France. De hoogste functie die hij bekleedt is wel die van 'Secrétaire Perpétuel de l'Académie des Inscriptions et Belles Lettres', een benoeming *ad vitam*.

Generaties Egyptologen zijn mede door Leclant gevormd. Hij heeft wetenschappelijke boeken en artikelen op zijn naam staan in diverse domeinen van de Egyptologie. Onder zijn leiding loopt sedert enige tijd een project om tekstfragmenten uit het *Merottisch*, een nog niet ontcijferd schrift, te verwerken. Door bepaalde elementen via komputeronder-

zoek te vergelijken tracht men vooruitgang te boeken in de ontcijfering ervan.

Leclant is geen kamergeleerde: hij deed opgravingen in Egypte, Soedan en Ethiopië. Samen met zijn medewerkers publiceert hij jaarlijks 'Fouilles et Travaux en Egypte et au Soedan', een *beknopt* en handig overzicht van de archeologische bedrijvigheid in Egypte. Hierin vindt men informatie over wie waar werkt en wat er reeds verschenen is aan rapporten over opgravingen. De eerste uitgave (1950) was 13 pagina's lang, maar in 1988 telde het overzicht al 100 pagina's. De Egyptologie is nog steeds in volle opgang, en jaarlijks doet men nieuwe opzienbarende vondsten. Maar volgens prof. Quaegebeur zijn wetenschappelijke hulpmiddelen zoals woordenboeken en encyclopediën verouderd. Zij dienen dringend vernieuwd te worden. Spijtig genoeg zijn er niet genoeg wetenschappers om deze vernieuwing door te voeren.

Binnen zijn discipline introduceerde Leclant een aantal nieuwe onderzoekscenaren. Vooreerst bestudeerde hij de banden tussen de Egyptische goddiendiensten en de Westerse. Zijn 'Isiacs', bibliografische repertoria over de verspreiding van de cultus van Isis, Osiris, Anubis en Harpocrates ('Horus als kind') zijn een nuttig werktuig. Tekenend aan de cultus van deze Oudegyptische goden zijn aangetroffen in Italië, Griekenland, het Donau-gebied en tot verder in West-Europa.

De tweede grote verdienste van Leclant is dat hij de geschiedenis van de oude Egypte niet alleen vanuit de westerse traditie maar ook vanuit Afrikaans perspectief bekiijkt. Het Westen staat meestal niet stil bij het feit dat de Egyptische cultuur ook in het zuiden een grote invloed moet uitgeoefend hebben. Aan Afrikaanse universiteiten bestaat er veel belangstelling voor de Egyptologie. Historici zoeken mogelijkheden om de Afrikaanse cultuurgeschiedenis te verbinderen met de hoogstaande Nijlbeschaving.

Rotstekeningen in de Sahara wijzen op banden met het oude Egypte. Geleerden uit het zwarte continent hebben geprobeerd een bepaald Afrikaans dialect te verbinden met het Oudegyptisch. Vanuit het Westen heeft men vaak negatief gereageerd op die aanpak. Leclant heeft zelf onderzoek gedaan op het terrein en heeft de Afrikaanse intellectuelen geholpen om de mogelijke banden tussen de Afrikaanse culturen en de Nijlbeschavingen wetenschappelijk aan te pakken.

Op organisatorisch vlak heeft hij, ondermeer door zijn contacten in de Académie en als (ere-)voorzitter van de 'Association Internationale des Egyptologues', een groot aandeel gehad in de vooruitgang van de discipline als geheel. Ondanks zijn niet zo jonge leeftijd is Leclant tot op vandaag altijd op de hoogte gebleven van nieuwe ontwikkelingen en blijft hij een grote rol spelen in de Parijse, Franse en internationale Egyptologie. Dit eredoktoraat mag dan ook niet beschouwd worden als een 'fin de carrière'-bekroning.

Feest

Er is nog een andere belangrijke reden voor de onderscheiding: de verbondenheid van de KUL met de Franse Egyptologie. Dit jaar viert men het honderdjarig bestaan van het onderwijs in de talen van het Oude Nabije Oosten (ONO), de afdeling binnen het departement Oriëntalistiek waar de Egyptologie is gehuisvest. De bekroning van Leclant kan beschouwd worden als een eerste luik van deze viering. Het tweede luik is een wetenschappelijk kolloquium in april, georganiseerd in samenwerking met Bijbelwetenschap en Oude Geschiedenis. Op dit kolloquium, met de titel 'Ritual and Sacrifice in the Ancient Near East', zal ook Leclant spreken. Honderd jaar geleden is de Leuvense Egyptologie van start gegaan in nauw contact met de

vervolg op p.2 >

LEZERS BRIEVEN

Alle lezersreacties kunnen bezorgd worden op het redaktiesekretariaat in de 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven.

De brieven moeten betrekking hebben op in Veto behandelde onderwerpen of op Leuvense (studenten)aktualiteit. Anonieme brieven komen nooit in aanmerking: de schrijver moet steeds naam, studiejaar en adres bekendmaken. Slechts uitzonderlijk, en na uitdrukkelijk en gemotiveerd verzoek, kunnen ze weggelaten worden in Veto.

Brieven die langer zijn dan 35 regels van 68 aanslagen (spaties inbegrepen; dit komt overeen met ±1,5 getikte blz. met dubbele interlinie) worden in principe ingekort. De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen.

Taksen

4 vervolg van p.1

Berchem (4509) en Edegem (4444 frank). Merkwaardig is dat de prijzen in die twee laatste gemeenten dalen: sinds '86-'87 zakten de prijzen in Berchem meer dan 400 frank, in Edegem een kleine honderd frank. Met de nieuwe taks zouden alle kamers in Leuven dus per maand 150 frank duurder worden.

Likwidatie

Studentenvoorzieningen heeft dus 'alarm' geslagen. Men is bezorgd om de stijging van de huurprijzen, maar anderzijds speelt er ook een brok gezond 'eigenbelang' in mee. Studentenvoorzieningen is immers ook eigenaar van een groot aantal studentenkamers: Camilo Torres, Justus Lipsiuskollege, Meisjescentrum, Arenbergwoning, Terbank, Sedes, om de voornaamste te noemen. Voor haar meer dan 2600 kamers zou Studentenvoorzieningen meer dan vier miljoen frank ekstra moeten betalen. Studentenvoorzieningen kan deze bedragen natuurlijk doorrekenen naar hun student-houders, maar zit er niet op te azen om dit ook te doen: de 'demokratisering van het onderwijs', weet u wel.

Toen het rektorat van de maatregel op de hoogte werd gebracht, werd er op 'de Hallen' nogal onthut gereageerd. Nog onlangs had de universitaire overheid tijdens een diner met het stadsbestuur en aantal geschilpunten besproken. Op geen enkel moment heeft Vansina ook maar het minste gerept over de op til zijnde verhoging van de stadstaks, hoewel hij zeer goed moet geweten hebben dat dit punt nogal gevoelig ligt bij de KUL. Maandag zal tijdens de vergadering van het Bureau van Akademische Raad (BAR) besproken worden hoe en op welke manier men zal reageren. Links en rechts werd al gefluisterd dat 'men' zou pleiten voor een compromis in de aard van een vrijstel-

ling voor KUL-kamers, maar niet voor studenten die een prive-kamer betrekken. Een aantal BAR-leden zouden echter de ernst van de situatie inzien en minder geneigd zijn om naar zo'n halfslachtige oplossing te streven. Sociale Raad is eveneens niet van plan deze verhoging zomaar te laten doorvoeren: dinsdag is er om 18u30 een extra algemeen vergadering, waarop alle sociaal afgevaardigden en alle pressen verwacht worden. Daar zullen snode plannen gesmeed worden om Vansina tot andere gedachten te brengen.

Kris Hendricks
Walter Pauli

(foto Hielke Grootendorst)

ALMA MET GELIJKE MUNT BETAALD

FRANKSKES - Enkele weken geleden deelde de Raad van Bestuur van Alma haar nieuwjaarsgeschenk uit: een prijsverhoging van de maaltijden met 4,47%. Konkreet betekent dit dat de maaltijdprijzen met twee tot vijf frank stijgen. Ook de desserts en de soep worden een flink stuk duurder. Deze stijging is niet enkel te wijten aan een aanpassing van de prijzen aan de indeks. Het is bovendien ook niet de eerste keer dat Alma haar prijzen op deze manier aanpast. Sinds de Sint-Annabesparingen van 1986 laat Alma de studenten meer en meer voor haar financiële problemen opdraaien. Dit roept bij Sociale Raad, die een studentenvertegenwoordiging in de Raad van Bestuur van Alma heeft, een aantal vragen op. Kan en wil Alma nog wel goede en goedkope maaltijden verkopen? Alma dreigt door haar prijsstijgingen immers voorbij te gaan aan haar 'sociale' opdracht door de studenten hun sociale voorzieningen zelf te laten betalen.

De hoofverantwoordelijkheid hiervoor ligt echter

niet bij Alma zelf. Het zijn de Vlaamse Regering en de KU Leuven die al jaren besparen op de studentenvoorzieningen en zodoende meewerken aan de afbraak van een open en voor iedereen toegankelijk onderwijs. Om haar ongenoegen over deze gang van zaken te tonen organiseert Sociale Raad deze week opnieuw een 'frankskes-actie'. Zij begonnen met deze akties reeds vorige week. De studenten in Alma 2 kregen de mogelijkheid om hun maaltijd volledig met één-frankstukken te betalen. Het is de bedoeling om Alma te laten voelen dat hun maaltijdprijzen steeds zwaarder doorwegen in het studentebudget en een duidelijk signaal naar hogerhand te geven dat er dringend oplossingen moeten komen voor de problemen van Alma en de rest van de Sociale Sektor. Op minder dan drie kwartier werden meer dan 10.000 één-frankstukken aangeboden aan de Alma-kassa's. Deze week worden de akties herhaald. Op dinsdagmiddag kan je je geld inwisselen in Alma 3, in Alma 4 kan dit op donderdagmiddag. (RT)

Egypte

4 vervolg van p.1

France. De eerste titularis van de leerstoel 'Langues Egyptiennes', opgericht in 1891, was Mgr. A. Hebbelynck. Hij specialiseerde zich in Parijs bij de Franse Egyptoloog Revillout, die reeds in 1902 een eredoctoraat kreeg in Leuven.

Vanaf dan volgt een lange traditie van wetenschappelijke contacten. In 1947 werd Etienne Drioton eredoctor en in 1966 volgde Pierre Montet, professor aan het Collège de France. Deze laatste ontving een eredoctoraat ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van het toenmalige Oriëntalistisch Instituut. Prof. Jozef Vergote, voorganger van prof. Quaegebeur, kreeg ook al de titel 'doctor honoris causa' van de universiteit van Montpellier. Quaegebeur zelf tenslotte studeerde tijdens de jaren '70 aan het Institut Français d'Archéologie Orientale in Kaïro, en verbleef ook een jaar in Parijs. Wetenschappers uit Frankrijk geven hier bij gelegenheid lezingen en in de andere

richting was Quaegebeur al meerdere malen te gast in Frankrijk voor lezingen en kolleges. En misschien, wie zal het zeggen, krijgt de uitwisseling van eredoratoraten nog wel een vervolg.

Pitje

De benoeming van Leclant is volgens Quaegebeur een steunje in de rug voor de uitrusting van het departement Oriëntalistiek. Dit departement ligt inderdaad vaak onder bij richtingen als Germaanse of Romaanse filologie. Toch rijst de vraag of een eredoctoraat voor een oriëntalist niet vreemd is op dit moment. Vorig jaar nog besliste het fakulteitsburo twee richtingen, Indo-Iranistiek en Byzantinistiek, af te schaffen en ook in de afdeling ONO (Oude Nabije Oosten) werden ten gevolge van de rationalisatie besparingen doorgevoerd. Richtingen als Semitistiek Egyptologie, Assyriologie of Bijbelse filologie tellen hooguit een tiental studenten over de vier jaren samen. En in het licht van het megadekret van Coens dringen afspraken tussen de twee Vlaamse universiteiten (RUG en KUL) die de program-

ma's van Oriëntalistiek aanbieden, zich onvermijdelijk op.

In Gent brandt de Egyptologie nu al op een laag pitje. Toen drie jaar geleden de titularis van Egyptologie met pensioen ging, werden alle vakken geschrapt, op één na. De richting bestaat er nu nog alleen theoretisch. De KUL zit dus vrij veilig met haar afdeling Oude Nabije Oosten, hoewel ze nog slechts een minimumprogramma heeft: "We kunnen eigenlijk niet meer verder naar beneden, maar de zaken kunnen functioneren", aldus prof. Quaegebeur. Gezien het 100-jarig bestaan van het taalonderwijs van het ONO, zou zou je dus eigenlijk kunnen zeggen dat het eredoctoraat op een pijnlijk juist moment komt.

Dirk Boeckx

FOLKLORE OF TRADITIE?

De viering van Lichtmis op 2 februari, volgende week zaterdag, kent een vast stramen. De dag begint met een academische stoet waarin de professoren voor de tweede keer in het academiejaar hun toga's omhangen. Langzaam gaat het van de Universiteitshal in de Naamsestraat naar de Sint-Pieterskerk. In de mis die volgt, worden de eerste lezing en het evangelie gelezen door promotoren; de homilie wordt bij voorkeur uitgesproken door één van de eredorctores, tenminste als het gaat om een geestelijke, wat geregeld het geval is. Hierna trekt men naar de Aula Maxima (vroeger terug naar 'de Hallen') voor de academische zitting en de eigenlijke uitreiking.

De rektor verwelkomt de aanwezigen. De promotor van elke kandidaat houdt een laudatio of lofrede. De rektor leest in het Latijn het officiële diploma voor, gedrukt op perkament. Dit somt in hoofdzaak de speciale verdiensten van de bewuste eredoctor op. Vervolgens speldt de rektor de epitoga op: een breed schouderlint in wit en lichtblauw, de kleuren van de universiteit en van haar patrones Onze-Lieve-Vrouw. De gelauwerden spreken een dankwoord uit. Eén van hen houdt een hele lezing over een

Maar goed en wel beschouwd is Leclant een ideale eredoctor voor onze universiteit. De man is internationaal befaamd, hij kreeg her en der wetenschappelijke onderscheidingen, maar nergens ontving hij al een eredoctoraat. Mocht hij er nu al vijf op zak hebben, dan zou de KUL gewoon de zoveelste in het rijtje zijn. En dat zou haar imago niet zo goed te pas komen als nu het geval is. Bovendien is het alweer een tijdje geleden dat een echte wetenschapper uit de sektor Letteren nog een universitair eredoctoraat kreeg. De mediëvist Umberto Eco was de laatste in 1985. De Akademische overheid heeft een uitstekende keuze gedaan.

onderwerp dat tot zijn vakgebied behoort. 's Middags volgt dan een receptie. Daarna gaan de prominente gezamenlijk dineren in de Faculty Club. In het publieke gedeelte houdt men nu een pauze tot ongeveer acht uur, half negen 's avonds. De avondvoorstelling ter afsluiting van de feestdag bestaat meestal uit een concert met muzikanten van internationale faam.

De hele dag krijgt ruime aandacht van lokale, binnen- en buitenlandse pers. De weerklank van het gebeuren, het prestige van de KU Leuven en het nivo van de eredorctores bepalen en bevestigen elkaar wederzijds van jaar tot jaar. De voltrefler die de unief vorig jaar scoorde met Tadeusz Mazowiecki ligt nog vers in het geheugen. Bij de mediageilheid voor de Poolse ex-premier verbleekten de andere eredorctores gewoon. Tijdens de academische zitting liepen de eerste rijen van de aula leeg na de onderscheiding van Mazowiecki en hielden vier van de vijf TV-kamera's het veld bekeken. Dat was even een vervelende zaak voor eredoctor Mike Ashby, die net na de vermoede Pool kwam, en vooral voor rektor Dillemans. Dat komt ervan als je per se in de belangstelling wil staan. (DB)

Veto
's Meiersstraat 5
3000 Leuven
(016/22.44.38)

Jaargang 17
nr. 16
21 januari 1991

Ver. uitg. **Stef Wauters**,
's Meiersstraat 5, Leuven
Hoofdredactie: **Koen Hendrickx**
Redaktiesekretaris: **Stef Wauters**
Redactie:
Dirk Boeckx, Pieter De Gryse,
Hielke Grootendorst, Walter Pauli,
Ria Vandermaesen
Doka: **Hielke Grootendorst,**
Leen Van Lindt
Tekeningen: **Arnulph en Nix**
Lay-out en vormgeving:
Dirk Boeckx, Pieter De Gryse,
Krista De Mey, Pieter Gysels,
Koen Hendrickx, Walter Pauli,
Jan Van der Linden, Ria
Vandermaesen, Leen Van Lindt,
Stef Wauters
Medewerkers:
Jan Bosteels, Bart Capeau,
Filip De Keuleleere,
Stefan Moens, Ronny Tielens,
Werner Van den Bergh,
An Vandermaesen
Eindredactie: **Pieter De Gryse,**
Ria Vandermaesen

Zetwerk en publiciteit
Alfaset Leuven (016/22.04.66)
Drukkerij **Rotatyp Brussel**
Oplage 9000 eksemplaren
ISSN-nummer 0773-5162
Abonnementen
Studenten: 250 fr.;
niet-studenten: 300 fr.; steun
vanaf 600 fr.; over te schrijven op
rek. nr. 001-0959719-77
Agenda en Ad Valvas
ten laatste vrijdag voor verschijnen
om 18.00 uur op het
redaktieadres bezorgen
Redaktievergadering
iedere vrijdagmiddag om 15.00 u

STUDENTEN! UW THESIS VERDIENT EEN PERFECTE BEHANDELING!

Kreeg U nooit een "10 voor taal"? Jammer, doch geen nood... Wij sporen voor U elke wispelturige "dt" op, vallen over alle "Galli- en andere (c)ismen" en vinden onmiddellijk de fout... We werken zelfs die kronkel in de zinsbouw weg! Eenvoudig, niet? Maak U geen zorgen over de interpretatie: wij bogen op een taalkundige en wetenschappelijke opleiding en een economische ervaring: we bespreken immers met U elke wijziging en wippen er meleen de laatste tikmer uit. En zo hoort het ook!

CORRECT EN SOBER CONFORM DE NORMEN VAN UW FACULTEIT

PROFESSOREN, DOCENTEN, TOEKOMSTIGE DOCTORES!

Ook uw typewerk en cursussen verdienen dezelfde service. Vertrouw ons gerust uw vreemde talen en tekens toe, symbolen, formules en tabellen: onze PC's zijn ervoor uitgerust.

't Is ook vlakbij: tegenover ALMA II.

UNIVER c.v.

Edward Van Evenstraat 3, 3000 LEUVEN
☎ 016/23.86.43

(advertentie)

DOSSIER DEKREET (DEEL 1)

Vorige week pakte Veto uit met een ekstra-nummer rond het dekreet Coens. Die twaalf pagina's volstaan echter niet: vanaf deze week publiceren we een meerdelig 'Dossier Dekreet', waarin alle resterende onderwijswikkelingen die zich in de marge van het nieuwe dekreet aandienen onder de loep worden genomen: het statuut van het wetenschappelijk personeel, de ont-

wikkelingen in 'Research & Development', de rationalisaties, studentenspraak en 'open universiteit'. De eerste twee afleveringen behandelen de problematiek van de inschrijvingsgelden. Een eerste bijdrage schetst hun historische, volgende week hebben we het over de specifieke bepalingen van het dekreet en over de hoge inschrijvingsgelden in het post-initieel onderwijs.

De financiële kroniek (deel 1)

De student is koning (als hij betaalt)

Het studentensekretariaat in de Hallen heeft in september en oktober soms meer weg van een bankfiliaal dan van een universitaire dienst. Ekstra lijntjes op de gele studentenkaart gaan vlot van de hand in ruil voor bedragen tussen drie- en twintigduizend frank. Deze indrukwekkende verrichtingen zijn van vrij recente datum, net als de mogelijkheid om met bankkaart te betalen. Een historisch overzicht van een branche met toekomst.

In 1972 beslisten de onderwijsministers Hurez en Claes (BSP) om een *verplicht* en *eenvormig* inschrijvingsgeld van 5000 frank in te voeren. Zo werd de concurrentie tussen de universiteiten tegengegaan, argumenteerden ze. De studentenbeweging protesteerde hier tegen. Voor studenten was de oude toestand immers tamelijk voordelig. De universiteiten hadden er belang bij het inschrijvingsgeld laag te houden, juist omwille van die 'konkurentie'. In 1968 moesten de studenten bijvoorbeeld 600 frank eksamen, 500 frank 'inschrijving op de rol' en 4000 frank collegegeld betalen. Het verplichte collegegeld van 5000 was dus ook een verhoging.

Klokketoren

Dat studentenprotest droeg er toe bij dat het inschrijvingsgeld zes jaar lang niet werd verhoogd. Pas in '78 besliste Ramaekers (BSP) om de vijfduizend frank gewoon te verdubbelen. Hieraan koppelde hij bovendien een jaarlijkse indexering. Ter compensatie besliste de minister dat de universiteiten met de bijkomende inkomsten bepaalde 'studentvriendelijke' projecten moesten financieren, zoals monitoraten en aggregatie. Dit gedeelte van de inkomsten van de universiteiten hette voortaan het 'geaffekteerd (vassgelegd) patrimonium', de andere inkomsten het 'niet-geaffekteerd patrimonium'. Het gebruik van die laatste categorie is aan nagenoeg geen enkele wettelijke beperking onderworpen.

De reactie in het studentenmilieu tegen Ramaekers' beslissing was massaal en ongemeen hard (de beruchte 'neen aan de tienduizend'). Aan de RU Gent werden herhaaldelijk ruiten van auditoria met stenen ingesmeten, in Leuven werd de klokketoren van de Sint-Pieterskerk bezet. Dat de verhoging van het inschrijvingsgeld doorgevoerd werd onder socialistische ministers van onderwijs is - zeker in het geval van Jef Ramaekers - te wijten aan de toen nog vrij sterke 'travaillistische' traditie: socialisten kwamen op voor de belangen van de *werkende mens*, en daar hoorden studenten niet bij.

Kool

Al gauw verzetten ook academische overheden zich tegen de verdubbeling. In een persbericht protesteerde de VUB "tegen de beknotting van de werkings-toelagen" en klaagde ze de verdubbeling aan als een "duidelijke aanslag op de democratisering van het hoger onder-

klaaf in de zomer van '86 werd duidelijk wat die allesomvattende besparing (bekend als *Sint-Annaplan*) in de praktijk inhield. De onderwijsministers Coens en Damsseaux moesten niet minder dan 22 miljard besparen, "een gigantische opdracht". Die besparingen werden vanzelfsprekend ook gedeeltelijk op de rug van de universiteiten geschoven. De werkings-toelagen werden verminderd, evenals de kredieten voor onderzoek. De sociale sektor inkasde echter de zwaarste klap. Over heel Vlaanderen gezien, werden de toelagen hiervoor gewoon *gehalveerd*. Door enkele compensaties tussen de verschillende universiteiten, betekende dit voor de KU Leuven een inlevering van dertig procent. Het sociale budget van het Limburgs Universitair Centrum (LUC) twiemedde van twintig naar zeven miljoen.

Konfrontatie

De regering kon voorzien dat de universiteiten deze besparingen niet zomaar zouden aanvaarden. Als compensatie voor de verloren subsidies, beslisten de ministers van onderwijs Coens en Damsseaux daarom het inschrijvingsgeld "vrij te laten tot maximum het dubbele van het toenmalige bedrag", wat neerkwam op een verhoging tot maximum twintigduizend frank. Zo legde de regering alle verantwoordelijkheid in het kamp van de rektoren. De universiteiten moesten zelf beslissen of en met hoeveel zij de inschrijvingsgelden zouden verhogen (zij werden daartoe niet verplicht), zij moesten zelf maar uitmaken of hun sociale sektor zou inleveren.

De VUB besliste toen om de inschrijvingsgelden op te trekken tot 13.000 frank en keurde tevens het principe van de indexatie goed. Dat besluit kon slechts korte tijd op een consensus rekenen. De VUB weigerde het verhoogde inschrijvingsgeld te innen, terwijl de RUG de verhoging niet volledig doorvoerde. Onze KUL toonde zich verontwaardigd over het niet nakomen van eenmaal aangeane afspraken (de konkurentiepositie werd zwakker) maar bleef hardnekkig de volledige verhoging doorrekenen.

Toen het studentenprotest in december '86 bijzonder hevig werd, tekenden sommige universitaire gedeelten eveneens enig protest aan. Na een rektoraatsbezetting van 24 uur verklaarde de voltallige Raad voor Studentenvoorzieningen (op één onthouding na) zich solidaar met de studenteneigenen aangaande de onderwijsmaatregelen. De Akademische Raad bleef een stuk voorzichtiger. In een verklaring stelde ze dat de *regeringsmaatregelen* een verhoging

EEN TE SYMBOLISCH BEDRAG?

Als inschrijvingsgelden op dit moment blijkbaar geen 'strijdpunt' meer zijn voor de studentenbeweging, dan komt dat ondermeer omdat bepaalde studenten die bedragen niet meer als 'pijnlijk hoog' ervaren. De overheid - zowel op nationaal als op universitair niveau - doet trouwens aardig haar best om op dit gevoel in te spelen en het te versterken. Professor Raf Maschelein, voorzitter Studentenaangelegenheden, is een exponent van die stroming. In een interview met Veto (naar aanleiding van de verhoging van het collegegeld met drieduizend frank) stelde hij: "Als je uitgaat van een studiekostenraming van 160.000 frank is het huidige inschrijvingsgeld van 14.500 frank nog een 10%. Dat is symbolisch. Té symbolisch. Laat ons daar geen discussie over voeren." (Veto, jaargang 13 nr.15, 22 jan. 87, p.2).

Inmiddels bedraagt het 'totale - netjes geïndeksteerde - inschrijvingsgeld (bestaande uit eksamen, inschrijving op de rol en collegegeld) 15.600 frank. Dikwijls is dat niet alles. Wie aggregatie volgt, betaalt nog eens 4.900 frank ekstra. De meeste eerste licentiestudenten uit studierichtingen die zich nog steeds hoofdzakelijk op het onderwijs richten - Letteren en Wijsbegeerte, Godsdienstwetenschappen, Wetkunde of Lichamelijke Opleiding - zijn dus meestal *de facto* verplicht om 20.500 frank te betalen. Dat is niet niks. Ook al krijgen bestuursstudenten een serieuze korting (3.900 frank zonder aggregatie, 4.600 met), dan nog is dat inschrijvingsgeld erg hoog voor gezinnen met een doorsnee-inkomen. En-

kele voorbeelden 'uit de praktijk' tonen aan dat het geen recht hebben op een studiebeurs helemaal niet impliceert dat men dan 'tamelijk rijk' zou zijn.

Voorbeeld één: vader is metser (gemiddeld netto-maandloon 34.209 frank, volgens de CAO 88-89), moeder werkt als daktulo (34.801 frank in '88, schaal 42/1 rijkspersoneel). Hun gemiddeld jaarinkomen bedraagt bij benadering 900.000 frank. Met andere woorden: een zeer modaal gezin. Stel dat één van die kinderen ook aggregatie volgt, dan wordt hier éénmaal 20.500 frank, éénmaal 15.600 frank betaald. In totaal kost het inschrijvingsgeld dus 36.100 frank, zijnde meer dan één volledig maandloon van vader of moeder.

Voorbeeld twee: alleenstaande vader met één kind (student aan de universiteit) is leraar met - haast vanzelfsprekend - meer dan twintig jaar anciënniteit (gemiddeld maandloon: 45.000 frank). Zijn gemiddeld netto-jaarinkomen bedraagt dus (plus min) 585.000 frank. Hij heeft wat men 'een begrensde inkomens' noemt: een inkomens dat minder dan 50.000 frank boven de maksimumgrens (546.000 frank) ligt. Mèt aggregatie wordt hier 10.900 frank betaald, ofwel een vierde van een maandwedge.

Studenten aan de universiteit? Het zal jouw kind maar wezen.

(WP)

van de inschrijvingsgelden met 30 procent hadden teweeggebracht. Hiermee schoof men de verantwoordelijkheid volledig af op de regering. Die week toonde rektor Dillemans zich in het televisiedebat 'Konfrontatie' ontevreden over het gevoerde regeringsbeleid.

Apatie

Intussen wist Daniël Coens de universitaire overheden te paaien met een eenvoudige 'truuk': hij schafte gewoon het begrip 'geaffekteerd patrimonium' af. Voor geen enkele van de universitaire inkomsten - ook niet voor inschrijvingsgelden - golden voortaan nog ernstige wettelijke belemmeringen. Deze maatregel illustreert het ongerijmde van de officiële inschrijvingsgelden-politiek: in '71 voeren Claes en Hurez een eenvormig inschrijvingsgeld in om de konkurentie tegen te gaan, in '86 worden diezelfde inschrijvingsgelden plots weer vrijgegeven en speelt de konkurentie toch ten volle. In '78 voert Ramaekers het begrip 'geaffekteerd patrimonium' in als een soort garantie voor de studenten, in '87 wordt die bepaling opnieuw geschrapt. De enige maatregel die nooit ongedaan werd gemaakt, waren de opeenvolgende stijgingen van het inschrijvingsgeld zelf.

In 1987-88 werd geen indexatie doorgevoerd: men bleef onder de spilindex van twee procent. In 1988-89 moesten de studenten dan weer dieper in hun geldbeugel tasten toen de spilindex wel werd overschreden. Staatssekretaris

voor onderwijs Luc Vandenbossche (SP) verklaarde zich solidaar met de protesteerende studenten, maar wilde desondanks de vigerende wetgeving niet veranderen "omdat dit ten eerste budgettair onmogelijk, ten tweede niet opportuun" was. Andermaal sprak de RvS zich in een open memorandum aan de beleidsverantwoordelijken uit tegen deze maatregel: "De RvS protesteert tegen (...) de verhoging van de inschrijvingsgelden binnen de autonomie van de universiteiten".

De studenten gingen in '87 echter niet tot daadwerkelijk protest over. Diezelfde 'apatie' werd aan het begin van dit akademiejaar gekonstateerd, toen de spijndeke anderemaal werd overschreden. Ook tegen de bepaling inzake inschrijvingsgelden in het nieuwe dekreet van Coens werd niet overduidelijk geprotesteerd. Andere onderwerpen, zoals de oriënteringsproef of de universitaire ekspansie, kregen duidelijk méér aandacht. De nieuwe verhogingen van telkens enkele honderden frank waren blijkbaar te min om nog een groot mobilisatie-effect te hebben. Deze evolutie is tamelijk merkwaardig. De verhogingen van de inschrijvingsgelden brengen voor de studenten in totaal ongeveer een even grote meerkost met zich mee als de prijsstijgingen in Alma, waartegen wel geprotesteerd wordt. Is 15.600 frank misschien een 'verwaarloosbaar' bedrag geworden in een studentenbudget?

Walter Pauli

PANORAMA DE P... DE GULDEN PROSPEK...
 PRESENTEERT
 DE KREUNERS
 HUGO MATTHYSEN
 ARNO
 PITTI POLAK
 THE ROMANS
 24 JANUARI 1991, 19.30 UUR
 ANCIENNE BELGIQUE
 BRUSSEL
 TOEGANGSPRIJS 250 BF.
 KAARTEN VERKRIJGBAAR IN AB,
 FNAC (ANTWERPEN, GENT, BRUSSEL)

(advertentie)

Over carrière, sukses
en monumenten

Kroniek van een Hollywooddood

Billy Wilder kan gemakkelijk beschouwd worden als de volmaakte belichaming van de 'American Dream'. Wilders carrière is de suksesstory van de outsider (de Duitse jood) die het op eigen houtje waarmaakt, in uiterst moeilijke omstandigheden. Het sukses van Wilder was echter niet van blijvende duur. Na de opheffing van de Hays-kode (zie elders) verdween Wilder bijna ongemerkt uit de belangstelling. De retrospectieve die De Andere Film, in samenwerking met het Stuc en het departement Kommunikatiewetenschappen van de KU Leuven, de twee volgende weken brengt, is een hommage aan één van grootste cineasten uit de Hollywoodgeschiedenis.

Toen Billy Wilder in 1934 in Amerika arriveerde, was de Amerikaanse film-industrie nog niet volledig hersteld van de gevolgen van de economische crisis. Wilder had het aanvankelijk dan ook bijzonder moeilijk om in Hollywood aan de bak te komen. Na enkele minder belangrijke opdrachten kreeg hij in 1935 bij Paramount de kans om als scenarist aan de slag te gaan. Mede door een bijzonder vruchtbare samenwerking met Charles Brackett kwam Wilders carrière geleidelijk van de grond, aanvankelijk als scenarist, later ook als regisseur. De samenwerking tussen Wilder en Paramount zou 20 jaar onafgebroken duren, en van Wilder één van de meest succesvolle regisseurs van zijn tijd maken. Opvallend is bovendien dat de films van Wilder zowel op commercieel als op artistiek vlak uitmuntten, wat hem dan ook zes Oscars opleverde.

Rambo

Vreemd genoeg komt er op een bepaald ogenblik een einde aan Wilders successen. 'The Private Life of Sherlock Holmes' ('70) werd een commerciële

flop, en ook de latere films 'Avanti' ('72), 'The Front Page' ('74) en 'Fedora' ('78) vonden hun weg naar het grote publiek niet. Geleidelijk keerden ook de grote studio's Wilder de rug toe. In 'Buddy Buddy' ('81), voorlopig zijn laatste film, neemt Wilder op cynische wijze afscheid van het Hollywood-cirkus, waarvan hij jarenlang de meest uitgesproken exponent was geweest.

Wilder zelf wees bij herhaling op wat volgens hem de teloorgang van de grote Amerikaanse film was. Het publiek was blind en doof geworden voor de subtiliteiten van het sluitende plot, de verfijnde dialogen en de estiek van de gesloten deur: "Today we are dealing with an audience that is primarily under 25 and divorced from any literary tradition. They prefer mindless violence to solid plotting; four-letter words to intelligent dialogue; pectoral development to character development." De permissiviteit van de sixties en de daarmee samenhangende afschaffing van de beruchte Hays-kode hadden daar natuurlijk alles mee te maken. Wilder miste de wil en het vermogen zich aan te passen aan een veranderende film-etiek, en werd een

filmonument.

Wilder naam is onlosmakelijk verbonden met het grote Hollywood van tijdens en net na de Tweede Wereldoorlog. Zijn aanpassing aan de Amerikaanse samenleving was probleemloos verlopen. Ook binnen het wereldje van de studio's, toen niet meer dan gigantische amusementsfabrieken, voelde Wilder zich kennelijk op zijn gemak. Filmmaken was eigenlijk een veredelde vorm van bandwerk. Bovendien was er de Hays-kode, eigenlijk niet meer dan een geraffineerde commerciële truuk, die een belangrijk deel van de politiek-sociale werkelijkheid op voorhand onbespreekbaar maakte. De meeste Hollywood-producten van die tijd schetsten dan ook geen realistisch beeld van de Amerikaanse samenleving. Ze gaven het publiek de droom waar het om vroeg.

Kultuurconflict

Wilder daarentegen was opgegroeid in Europa en voelde de cultuurverschillen die voor de doorsnee Amerikaan totaal onbekend waren, sterk aan. De botsing tussen de Europese 'oude' wereld en Amerika, de nieuwe wereld, is trouwens een konstante in Wilders films. Steeds weer slaagde hij erin de censuur-machines te omzeilen, om bepaalde thema's via een omweg ter sprake te brengen. Wilders films zijn daardoor realistischer dan de gewone Hollywood-producten, maar nooit echt controversieel. Op subtiele, meestal humoristische wijze leggen ze de vinger op een aantal wonden waarvan het Amerikaanse publiek zich niet direct bewust was. Wilder schetst de schijnheiligheid van een natie die teveel in haar eigen waarden en idealen geloof. 'Double Indemnity' ('44) handelt eigenlijk over moord en overspel, 'A Foreign Affair' ('48) relateert de Amerikaanse politiek en militaire suprematie, 'The Lost Weekend' ('45) gaat over alcoholverslaving, 'Sunset Boulevard' ('50) schetst een somber portret van Hollywood en zijn sterren. In de meeste Wilderfilms is de humor slechts een oppervlakkige maskering van een kritische en soms ronduit pessimistische thematiek. Een film zoals 'Ace in the Hole' - Wilders' grauw visie op ambitie en hebzucht in het journalistieke wereldje - mist die humor, en is dan ook uitgegroeid tot één van de somberste documenten uit de Hollywoodse film-geschiedenis.

Wilder omzeilde op handige wijze de Production-code. De vraag is echter in hoeverre Wilders sukses samenhangt met het bestaan van zo'n kode. De discussie

is natuurlijk klassiek. Censuur werkt beperkend, maar verhoogt in zekere zin ook de artistieke inventiviteit. Een ongetwijfeld belangrijk deel van de artistieke reikwijdte van de Wilder-films vloeit, vrij paradoxaal, juist voort uit het feit dat niet alles bespreekbaar is. Bovendien was de Hays-code een prachtig staaltje schijnheiligheid van een land dat er prat op ging de vrije meningsuiting hoog in het vaandel te dragen. Wilder balanceerde voortdurend op de grens tussen het zgbare en het onzgbare, en zette daardoor het bestaan van zo'n grens ekstra in de verf. Wilders sukses heeft dus veel te maken met de subtiele manier waarop hij de censuurmachine manipuleerde. Zijn films waren gewaagd, op het controversiële af, en prikkelde daardoor steeds opnieuw de nieuwsgierigheid van het grote publiek.

Wilder moet dat ook beseft hebben, en schatte zijn positie in het post-censuurtijdperk dan ook niet al te rooskleurig in. Hij zei ooit in een interview: "Het probleem met het opheffen van die idiotie censuur, en vanzelfsprekend ben ik 100% voor opheffing, is dat de ruimte die ontstaat onmiddellijk wordt opgevuld door pornografen. (...) Lubitsch (Wilder's leermeester, nvd) toonde nooit de seks-akt zelf. Hij eindigde altijd met een gesloten deur en onmiddellijk daarna was er het ontbijt. Maar door de manier waarop ze het ontbijt nuttigden, de manier waarop ze naar elkaar keken, de manier waarop ze in een stuk toast beten, wist je precies wat zich de avond daarvoor in bed had afgespeeld. (...) Dat is zo sexy dat je de seks daarna niet meer hoeft te tonen." Uiteindelijk is het daarop ook uitgedraaid. In het huidige filmtijdperk zijn er al lang geen gesloten deuren meer, en valt er met de subtiele, Wilderianse aanpak nog weinig sukses te rapen.

Humaan

De impact van Wilder op de Amerikaanse filmindustrie kan moeilijk overschat worden. Wilder speelde, mede dankzij de Hays-code, een belangrijke taobedoorkende rol. Bovendien bevond hij zich als één van Hollywoods meest eminente cineasten in een bevoorrechte positie om de filmindustrie als het ware van binnenuit te hervormen. Wilder was één van de eerste filmmakers die opnieuw grotere delen van het productieproces naar zich toe trok. In de meeste van zijn films tekende Wilder voor zowel scenario als regie. De films kwamen terug onder de artistieke controle van één persoon te staan, en ontsnapten zo geleidelijk aan hun status

TEATERWETENSCHAP - De studenten Teaterwetenschap toetsen elk jaar de theorie aan de praktijk door zelf een productie op touw te zetten. Vorig jaar paktten ze uit met 'Nee gewoon Marivaux'. Dit jaar konden ze rekenen op de professionele begeleiding van Titus Mutzelaar (Maatschappij Discordia) en Lex Berger (docent drama aan de toneelschool van Utrecht). De voorstelling met de indrukwekkende titel 'Door dat gesprek zijn ze nader tot elkaar gekomen' is een aaneenrijging van fragmenten uit het oeuvre van 'moderne klassiekers' als Harold Pinter, Samuel Beckett, Anton Tsjechov en nog een aantal anderen.

Alle geselecteerde passages hebben tenminste dit met elkaar gemeen: het zijn gesprekken. Alle soorten gesprekken passeren de revue: het gesprek met zichzelf, het dovemansgesprek, de ruzie, de bitsige woorden tussen een koppel, het hartelijke gesprek van twee geliefden en, niet te vergeten natuurlijk, het gesprek tussen publiek en acteurs. Gaandeweg wordt dit basisgegeven uitgebreid tot een schets van menselijk gedrag in een meer deftige omgeving: de etikette. De vraag of twee individuen - en niet in het minst acteur en toeschouwer - elkaar door middel van een gesprek beter begrijpen is in de voorstelling nooit ver weg. De vijf opvoeringen van het stuk gaan door in het 'Kolenmuseum', Beriostraat 32, op 21, 22, 23, 24 en 25 januari 1990, telkens om 20.30u. De inkom bedraagt 150 of 120fr. Reserveren kan op het nummer 28.48.73. (SM)

van consumptieproduct.

Vele retrospectievers hebben het na-deel dat ze bij de toeschouwer kennis veronderstellen van de maatschappelijke context waarin de films tot stand kwamen. Ook bij de Wilder-films is dat het geval, zij het in beperkte mate. Gewaagd, laat staan shockerend, zijn Wilders films al lang niet meer. Gelukkig bevatten ze daarnaast genoeg kwaliteiten om een hedendaags publiek nog steeds te boeien, en dat niet in het minst vanwege hun amusementswaarde. De films bieden naast een solide plot een unieke mengeling van verfilmd dialogen, humor, actie, romantiek en vlijmscherpe kritiek. Bovendien behandelen ze bijwijlen tema's die nog steeds brandend actueel zijn: de groeiende rol van de media in onze samenleving ('Ace in the Hole', 'The Front Page'), de consumptie-maatschappij ('Stalag 17', 'Love in the Afternoon'), het dehumanisatieproces ('The Apartment').

Schroothoop

Ondanks het cynisme en het pessimisme, komt Wilder uit al zijn films te voorschijn als een overtuigd humanist, wat vele hedendaagse toeschouwers ongetwijfeld naar waarde zullen kunnen schatten. Om het met Hesling te zeggen: "De wereld die Wilder neerzet in zijn films, is uiteindelijk nog altijd een wereld waar individuen in grote mate hun eigen lot bepalen, kunnen beslissen tussen goed en kwaad, greep hebben op zichzelf en op de wereld, de context waarin ze leven. We leven op het ogenblik in een sfeer waarin al die individuele waarden en het individuele vermogen weggeredeneerd zijn. Ik ben mischien wat naïef en ouderwets, maar ik wil de illusie blijven koesteren dat we uiteindelijk toch individuen zijn die samen deze wereld bevolken en daar als individu in een heel belangrijke mate greep op hebben."

Werner Van den Bergh

Hejmen

Hejmen, een Leuvense vzw, werkt sinds 1985 aan de oprichting van drie woningen voor licht-mentaal gehandicapten in de Halfmaartsstraat. Doe is hen een huis bieden, met een grote zelfstandigheid, en permanente ondersteuning. Overheidssteun dekt 90% van de kosten. Voor sekretariaatskosten en prefinanciering zorgt de vzw zelf. Sponsors kunnen terecht op rekeningnr. 431-714844-93. Hejmen heeft ook een project-video-montage voor geïnteresseerden.

ONZE STUDENTENPRIJS

DEZE MAAND IN

DWB

DIETSCHE WARANDE & BELFORT

TIJDSCHRIFT VOOR LETTERKUNDE

December '90

Drie debuten: Enkels, Todoroff, De Winne
Dertig jaar Joachim Stiller

M.J.C. de Jong over de moderne Japanse roman
Nederlandse en Vlaamse literatuur tijdens de bezetting

■ Wil je zelf ook eens nagaan hoe het komt dat DWB al 136 jaar lang één van de meest gezaghebbende literaire tijdschriften in Vlaanderen en Nederland is? Aarzel dan niet en profiteer van ons uitzonderlijke studentenaanbod: je loopt vlug even langs bij **Boekhandel Peeters, Bondgenotenlaan 153**, je laat daar je studentenkaart even zien en je betaalt slechts **800 fr.** voor een abonnement. Als je je aanmeldt vóór 15 februari krijg je daarbij het nummer van december 1990 nog eens **cadeau**. (Je kunt ook overschrijven op KB 431-0562231-86 van Peeters, met vermelding 'Nieuw ABO DWB 91'. Vergeet dan niet een kopijetje van je studentenkaart te versturen!)

Zelfcensuur in Hollywood

Subtiele suggesties van vieze venten

Om iets van het klimaat te kennen waarin Wilder zijn meest succesvolle films afleverde, moet men op de hoogte zijn van het bestaan van de Hays-kode (ook wel *Production-Code* genoemd). De Hays-kode is een vorm van zelfcensuur die Hollywood in 1934 instelde om een overheidsingrijpen te voorkomen. Deze censuur werd pas afgeschaft in 1966, alhoewel er vanaf de tweede helft van de jaren vijftig nauwelijks nog aandacht aan werd besteed. Nochtans had de Hays-kode daarvoor gedurende twintig jaar het gezicht van de Amerikaanse film bepaald, en zo mee het model gekonstrueerd van de perfecte Hollywood-film: entertainment zonder enige vorm van kritiek, eskapistisch amusement, een wereld van glamour met het obligate happy end.

Dat films in de Verenigde Staten überhaupt konden worden gecensureerd, is natuurlijk een merkwaardige kwestie. Films vielen na een gerechtelijk besluit niet langer onder het First Amendment, dat het recht op vrije meningsuiting garandeert. De eerste aanzetten tot censuur kwamen er na een aantal schandaaltjes in Hollywood. Die vroege censuur was echter nauwelijks effectief: het was immers alleen de bedoeling de schijn van controle hoog te houden. Dat resulteerde in 1927 in tamelijk vrijblijvende voorschriften, de zogenaamde Do's, Don'ts and Be Carefals, die vooral lachwekkende details regelde, zoals bijvoorbeeld de minimumlengte van jurken.

Maar de puriteinse tijdgeest en het aanhoudende verzet van katholieke organisaties tegen de zedeloosheid in films leidden tot een veel dieper ingrijpende censuur. De druppel tevel was de publicatie van een aantal psychologische rapporten die de 'slechte' invloed van films op kinderen onomstotelijk bewee-

zen. Vanaf dan zou censuur heel wat rigarder gaan werken. Het kulminatiepunt daarvan was de Hays-kode, ook wel bekend als *Production-Code*.

Speelruimte

De Hays-kode was, zeker in opzet, een erg grondige vorm van censuur omdat op elk nivo van filmmaken kon ingegrepen worden. Om te beginnen moest het hoofdtema van een film ter goedkeuring worden voorgelegd, nog voor er van een film of zelfs maar een skript sprake was. En zo ging dat verder, over de eerste versies van het scenario tot en met de uiteindelijke gemonteerde versie. Op elk moment van dat proces kon worden ingegrepen, veranderd, geschrapt.

Het kan vreemd lijken dat die censuur door Hollywood zelf werd ingesteld, maar daar waren twee heel pragmatische redenen voor. In de eerste plaats was het een poging om nog erger te voorkomen: een ingrijpen van hogehand (de overheid) werd op die manier verhinderd. In de tweede plaats stelt men vast dat Hollywood die censuurcode op een erg handige manier wist aan te wenden. Het Hollywood van de jaren

dertig was namelijk een ware filmfabriek, waarin het maken van een film bandwerk was geworden van skript tot editing. De *Production-Code* werd een soort blauwdruk die regelde wat de filmmakers mochten tonen en wat ze moesten laten. Zo wisten ze meteen welke films het publiek zou zien (of, anders gezegd: met welke films ze het meest commerciële success konden bereiken); eskapistische films die een geïdealiseerde maatschappij voorspiegelden. Zo werd zelfs het verwijzen alleen al naar prostitutie en drugverslaving verboden door de Hays-kode. Overspel of verkrachting mochten in het beste geval voorzichtig gesuggereerd worden als ze tenminste in een ekspliciete bestraffing uitmondde. Huwelijken tussen zwarten en blanken mochten niet worden getoond. De Hays-kode verbood verder het tonen van bloot, net als het gebruik van 'platte' taal, en zelfs "excessive and lustful kissing" was taboe. In alle geval moesten de slechten worden bestraft en de goeden beloonde.

Het leek wel alsof alle partijen met die regeling tevreden waren. De Hollywood-industrie was ervan overtuigd dat ze nog een relatief belangrijke speelruimte had gevrijwaard: het had erger kunnen zijn. Bij de pressiegroepen die voor censuur hadden gejuverd, was er voldoening. Het Vaticaan liet zich lovend uit over de Amerikaanse censuurmaatregelen. Bovendien grepen de lokale censuurraden bijna nooit meer in. Voor de Hays-kode bestond, hadden steden passages uit films doen knippen voor ze mochten vertoond worden, en werden andere films gewoon verboden. Films die het Seal of Approval van de Hays-administratie droegen, stonden nu boven alle verdenking.

Wantoestanden

Uiteraard is elke vorm van censuur verwerpelijk. Eén van de meest afkeurenswaardige gevolgen van de Hays-kode was dat een groot aantal thema's niet aan bod konden komen. Dankzij de Hays-kode kon het Amerikaanse publiek de ogen sluiten voor elke sociale problematiek en voor veranderingen in de moraliteit. Voor enig realisme was geen plaats, een kritische ingesteldheid was wel het laatste dat de amusements-industrie nodig had.

Natuurlijk waren er ook uitzonderingen. Otto Preminger was bijvoorbeeld iemand die zich radicaal tegen de *Production-Code* keerde, en ze in zijn films ook ekspliciet overtrad. Billy Wilder werkte anders: alhoewel hij volledig geïntegreerd was in de filmbusiness, hield hij zich toch niet strikt aan de regels van de Hays-kode. Wilder is immers veel meer dan alleen maar een getalenteerd filmmaker of een gewiekst handelaar in

amusement uit de Hollywood-filmfabriek Paramount. Hij biedt geen hol amusement, maar klaagt dikwijls op een subtiele (want indirecte) en ironische manier maatschappelijke wantoestanden aan.

Tegelijk is hij één van de eersten om aan te tonen dat je met films die de morele codes (enigszins) overtreden, ook commercieel succes kunt oogsten. Dit feit zal in de tweede helft van de jaren vijftig een minder puriteinse houding doen groeien in Hollywood. Het is natuurlijk tekenend dat de *Production-Code* pas systematisch wordt overtreden

allerlei sociale problemen bespreekbaar. Bovendien werden bijvoorbeeld ook misdadigers niet langer eenzijdig moraliserend bekeken. Het beste voorbeeld daarvan is misschien wel 'Bonnie and Clyde'.

Een boeiende vraag is waarom Wilder's films na het afschaffen van de *Production-Code* nooit meer zo sterk zijn geweest als daarvoor. Het lijkt wel alsof Wilder behoefte had aan dergelijke rigide beperkingen, om zich volledig te kunnen geven in subtiele suggesties en te kunnen spelen met de opgelegde konventies. In dat opzicht lijkt Wilder op een dichter die juist de beperkende vorm van het sonnet nodig heeft om echt mooi te kunnen schrijven.

Jan Bosteels

BILLY LE DOUCE

In Leuven wordt er ontgensprekelijk veel film gekeken: er is een geïnteresseerd jong publiek en een ruime accommodatie. Toch leidt de enorme zaalkapaciteit niet automatisch tot een grote differentiatie qua filmaanbod. Het komt bijvoorbeeld niet vaak voor dat het Leuvense publiek de kans krijgt oudere en interessante films te bekijken. Men moet zich meestal tevreden stellen met het bekijken van die films op televisie en video, terwijl ze pas echt tot hun recht komen op het grote scherm. Aan dit euvel wordt nu iets verholpen: vanaf woensdag lopen er een twintigtal films van de succesrijke Hollywood-filmmaker Billy Wilder in Studio 1.

De Wilder-retrospektieve is een organisatie van het Stuc, De Andere Film (DAF) en het departement Kommunikatiewetenschap van de KUL. De inbreng van Kommunikatiewetenschap, en vooral van professor Helsing, in dergelijke grote projecten is nieuw. De inbreng van Helsing "voorziet het project van een stevige theoretische fundering", stelt de persmap. Het Wilder-project behelst inderdaad meer dan het vertonen van films alleen. Zo verscheen er een verzorgde brochure (gratis en zowat overal te verkrijgen) met informatie over de films. Bovendien publiceerde Garant vorige week een begeleidend boek onder redactie van Helsing, 'Billy Wilder: tussen Weimar en Hollywood'. Dit eerste nederlandsstalige werk over Wilder benadert de regisseur-scenarist vooral vanuit de toenmalige maatschappelijke kontekst.

Tenslotte wordt er op 16 februari in het Brusselse Filmmuseum een workshop georganiseerd, waar een aantal gast sprekers dieper zullen ingaan op het fenomeen Wilder. Reserveren kan in het Filmmuseum of in het Stuc. Maar eerst zijn er de films: die worden vertoond in Studio 1: twee films per dag, van 23 januari tot 5 februari. Details vind je in de Veto-agenda en in de brochure. (JB)

open ogen

OPLEIDINGS- EN ONDERZOEKSCENTRUM VOOR DE BEELDSCULPTUUR organiseert

seminarie TV-journalistiek

O.J.v. Dirk Lesaffre (BRT), Rudi Vranckx (BRT), Luc Delrue (De Andere Film) en Luc Gommers (De Andere Film) wordt een workshop georganiseerd rond het maken van informatieve tv-programma's.

Het is in de eerste plaats een praktische cursus, waarin veel aandacht wordt geschonken aan interview- en presentatietechnieken, beeldmontage,...

Periode
3 weken
(26 en 27 januari - 16 en 17 februari - 16 en 17 maart)
Inlichtingen en inschrijvingen
016/20.10.45

(advertentie)

Poëzie als reis

Van de Eskimo's tot Zen, van blues tot sonnet, van Li Po tot Rilke. En de poëtica van moderne Vlaamse dichters.

Reis mee via de cursus *Wandelen door de poëzie* (UWL) en drie gidsen: Hans Devroe, Charles Duca, Roland Jooris. Ook eigen werk van de medereizigers wordt verkend!
Zes dinsdagavonden (20-23 u) vanaf 22 januari in 't Stuc (1ste verd.). De trip kost 1200 fr., logboek incl.

BEL 016/22.93.24

(advertentie)

THE SONS OF THE MAGNIFICENT SEVEN - Op 24 januari doen *The Magnificent Seven* voor de tweede maal Leuven aan, ditmaal in de gedaante van hun eigen zonen. *The Sons of the Magnificent Seven* brengen een selectie van filmmuziek vanaf de jaren '40, uit onder andere *Flipper*, *The Pink Panther*, *Lilly Marlene* en *From Russia with Love*. Op een humoristische manier welleverstaan. *The Magnificent Seven* werd twee jaar geleden gesticht door Henny Vriente, die op

dat moment Doe Maar al lang de rug had toegekeerd. De andere zonen zijn Joost Belinfante, Jan de Hont, Jan Pijnenburg, Jakob Klaasse en Roland Brunt. De enige dochter uit het gezelschap wordt belichaamd door Fay Lovsky. De voorstelling vindt plaats in de Leuvense Stadsschouwburg, op donderdag 24 jan. om 20u. Kaartjes kosten van 150 tot 450fr. Reserveren kan op het nummer 016/22.21.13 tussen 9 en 11u.

Zuivere koffie, ook aan de KUL

Boontje komt om zijn loontje

De laatste jaren wordt meer en meer nagedacht over ontwikkelingsamenwerking. Men kwam immers tot de conclusie dat giften aan de Derde Wereld niets uithalen en dat zelfs structurele projecten ter plaatse vaak een druppel op een hete plaat zijn. Eigenlijk, zo werd gekonkludeerd, schuilt het kwaad in eigen boezem: omdat het Noorden geen eerlijke prijs betaalt voor de grondstoffen uit het Zuiden, hinken de zuiderse landen steeds verder achterop. De vzw Max Havelaar wil deze conclusie or zetten in de praktijk door de koffieboer een eerlijke prijs te geven voor zijn product. Veto onderzocht het keurmerk op zijn zuiverheid.

Na olie is koffie het belangrijkste product op de wereldmarkt. Tussen beide is er echter een hemelsbreed verschil: de olieproductie is in handen van reusachtige ondernemingen, de koffieplantages van lokale grootgrondbezitters. Deze laatste zijn direct verantwoordelijk voor de welvaart van de kleine koffieboeren. Een tweede verschil is dat in vele landen de kleine koffieproducenten zich verenigd hebben in coöperatieven, iets wat in de olie-ontginning ondenkbaar is. De schommelingen van de koffieprijzen hebben dus een veel direkter effect op het welzijn van grote bevolkingsgroepen dan die van de olie. Zeker als je weet dat landen als Burundi en Ethiopië voor respectievelijk 85 en 60% afhankelijk zijn van opbrengsten uit hun koffie-eksport.

Ruchtbaarheid

Het is dus duidelijk wat een instorting van de koffieprijzen op de wereldmarkt voor die landen betekent. Tot in juli 1989 was het gevaar daartoe beperkt. Zolang werd de prijs geregeld door één van de zogenaamde 'Grondstoffenakkoorden' van de Unctad, de Conferentie voor Handel en Ontwikkeling van de VN. Dat akkoord legde een minimumprijs vast en zorgde ervoor dat al te hoge toppen werden afgevlakt. Toch konden dergelijke akkoorden niet verhinderen dat er nog aanzienlijke schommelingen waren. Bij het afspringen van de Koffieovereenkomst in 1989 stuikten de prijzen echter volledig in elkaar: binnen de week daalden de prijzen met 30%. Een goede zaak voor de rijke koffiedrinker, een ramp voor de kleine producent. Daarbij komt nog dat de tussenhandelaars dan een steeds groter deel van de koek gaan lopen en dat de importeurs, vooral de Europese, steeds hogere doelen opleggen aan producten uit de Derde Wereld.

door de grote ruchtbaarheid die aan de 'zuivere' koffie werd gegeven. Om een zo groot mogelijke impact te bekomen, werd ook werk gemaakt van het initiatief in Engeland, Luxemburg, Duitsland, Zwitserland en in België, dat als eerste na Nederland het label op de markt bracht.

Landbouwlobby

In ons land is de werking van Max Havelaar volledig analoog aan die van de noorderburen. De organisatie heeft het statuut van een vzw met een Algemene Vergadering van een 30-tal leden, waaronder vertegenwoordigers van koffieproducenten, van NGO's en ATO's (Alternatieve Handelsorganisaties zoals Oxfam en SOS-Wereldhandel) en van sociale organisaties (ACW, ABVV, Boerenbond,...). Bij de vertegenwoordiging van die laatste kan men zich wel serieuze vragen stellen. Waarom moest de Boerenbond zo nodig in de AV? Jos D'Hooghe de vzw: "(*verwonderd*) Waarom de Boerenbond in de AV zit? Dat is toch heel normaal? We schreven alle Belgische organisaties aan om te vragen of ze niet wilden meewerken. Daarbij ook de Boerenbond natuurlijk. Die doet toch hetzelfde voor onze boeren als wij doen voor de koffieboeren? Bovendien heeft de BB een ontwikkelingsorganisatie 'Ieder voor Allen' die in vele landen actief is. De Boerenbond vond dat ze door mee te werken een extra dimensie kon geven aan haar werking."

Is D'Hooghe misschien de standpunten van de Boerenbond vergeten bij de recente Gatt-onderhandelingen? Toen pleitte de zeer invloedrijke Europese landbouwlobby, ook de Boerenbond, vóór behoud van de (hoge) invoerheffingen voor niet-Europese producten en tegen een vermindering van de landbouwsubsidies, waardoor Europese boeren hun producten goedkoop kunnen afzetten in de Derde Wereld. Dat de Bond nu op de kar springt van Max Havelaar kan enkel gezegd worden als een poging om zichzelf een Derde Wereld-vriendelijker imago te geven. Terwijl ze de ene boer in de ontwikkelingslanden verdedigen, zorgen ze ervoor dat de andere uitgebuit wordt. Of zijn de sociale groepen inderdaad vertegenwoordigd in de vzw omdat ze "met hun ledenbladen op tienduizenden exemplaren de Vlaamse huiskamers gemakkelijk bereiken", zoals D'Hooghe aangeeft?

De Algemene Vergadering van de vzw ziet er op toe dat alles verloopt volgens de principes van Max Havelaar en controleert de kwaliteit van de aangeboden koffie. De vzw treedt dus

Foto Heelke Grootendorst - Leen Van Lindt

zelf niet op als producent. Zij kiest een aantal 'registerpartners' (de producenten: vaak coöperatieven) die er moeten voor zorgen dat ze voldoen aan de eisen van de brander inzake kwaliteit, volume en leveringstermijn. De producenten komen vooral uit het Caraïbische gebied (Costa Rica, Guatemala, ...) en uit Afrika (Zaire, Angola en Tanzania). Ze leveren rechtstreeks aan de Westerse branders, die verplicht zijn een minimumprijs te betalen voor de koffie. Die prijs moet tien procent boven de wereldprijs liggen, tenzij deze onder een bepaald bedrag duikt (wat al ruim een jaar het geval is). Door de hogere prijs en de uitschakeling van tussenhandelaars houdt de boer nu ongeveer 22 fr over op 250 gr verkochte koffie, vroeger was dat zo'n 8 fr.

Momenteel zijn er in België acht branders ('licentiehouders') waarmee Max Havelaar samenwerkt. De grootste daarvan zijn Beyers (verdelers in GB en Makro), Delhaize, Fort (in Unic en kleinhandel) en Java (voor het grootverbruik). Die acht zijn goed voor zo'n 10% van de Belgische koffiemarkt. Men hoopt dan ook snel 1% van de markt in te palmen met het keurmerk, dat momenteel al op 7 'commerciële' soorten kleef. De keurmerkcoffie is herkenbaar aan het label en aan de uniforme verpakking (wit met blauw).

Diepvrieskoffie

De konsument is echter niet meteen bereid om massaal op Max Havelaar over te schakelen. Dat ondervonden ook de 11.11.11-studenten die vorig jaar een poging deden om Wereldwinkel-koffie in te voeren aan de KUL. Ze stapten daarvoor met een petitie van 2600 handtekeningen naar de rektor. Die was entusiast over het initiatief maar wees op de moeilijkheid van de vraag: de 200 koffiekamers aan de universiteit staan zelf in voor hun aankopen. Dilemmans zorgde wel dat op het Algemeen Beheer

niemand beschikbaar werd gesteld voor het koördineren van de aankopen. Na een omzendbrief naar de afdelingen konden de studenten meer dan 30 koffiekamers ertoe bewegen om hun aankopen bij de Wereldwinkel te doen, via het Algemeen Beheer. Dit jaar wordt er een poging ondernomen om meer mensen warm te maken voor de 'zuivere' koffie met een nieuwe brief.

Ook op Sociale Raad is men al jaren aan het ageren om de unief te doen overschakelen op Wereldwinkel-producten. Vooral Alma wordt daarbij geviserd. Tot nog toe haalde de druk weinig uit, een kortstondig initiatief met Nicaragua-bananen niet te na gesproken. Met de lancering van de Max Havelaar-koffie zagen de afgevaardigden hun kans schoon om directeur Toon Martens tot andere gedachten te brengen. Het bezwaar dat er met "alternatieve sektor geen zaken gedaan konden worden" vanwege haar moeilijkheid om stipt te leveren viel nu weg: voor de levering van de Max Havelaar-koffie werkt men immers met 'professionelen'. Het zou inderdaad een enorm succes zijn als een groter deel van het anderhalf miljoen dat Alma per jaar aan koffie uitgeeft naar de koffieboeren zou gaan.

Op de Raad van Bestuur van vrijdag 18 januari werd beslist om voortaan de pakjes koffie van het merk Java aan te schaffen met keurmerk. Een troostprijs eigenlijk; het gaat hier immers om de koffie die in de administratie wordt geschonken. Op de rektorale, de technische en de veiligheidsdiensten drinkt men al een jaar Wereldwinkel-koffie. Voor de koffie in het restaurant is er een praktisch probleem: het gaat hier om diepvries- en oploskoffie en die bestaat nog niet in Max Havelaar-uitvoering. Het wordt dus nu even wachten voor je met een gerust geweten een koffieje kan slurpen om je weeral duurdere maaltijd door te spelen.

Pieter De Gryse

GRATIS NAAR

Billy Wilder

OPENINGSVOORSTELLING

ABB geeft 100 kaarten weg voor "The Apartment" de film waarmee de Billy Wilder retrospectieve geopend wordt op 23 januari '91 om 20.30 u in Studio 1 Brabançonnestraat, 25 Leuven Nadien wordt u uitgenodigd op de receptie in de hotelschool van groep T Hebt u interesse? Kom naar ABB, Diestsevest, 2 Leuven op dinsdag 22 januari '91 vanaf 10 u. en vraag uw gratis ticket.

ABB
verzekert

(Advertentie)

DE ALGEHELE DEGENERATIE

Het ontbindingsproces van filmmateriaal vormt sinds een tiental jaar het centrale thema voor drie filmers uit Bonn. Jochen Müll, Jürgen Reble en Jochen Lempert, ooit verenigd in de Schmelzdahin-groep, zijn opgeleid als bioloog of ingenieur. Vandaar waarschijnlijk hun interesse voor materie en beweging. Beweging heeft voor hen niet de traditionele betekenis van 'transformatie van een toestand naar een andere', maar houdt onvermijdelijk een permanente degradatie in. In de biologische orde evolueert alle materie geleidelijk naar totale ontbinding. In de term 'Schmelzdahin-groep' worden beide kernthema's samengevat: 'dahin' verwijst naar de beweging, 'schmelzen' naar het wegsmelten van elke materie.

De werkwijze van Müll, Reble en Lempert kan men gerust experimenteel noemen: found footage materiaal (bestaande filmfragmenten) wordt op de meest uiteenlopende manieren aan een versneld degradatieproces onder-

worpen. Verhittem, met algen bewaarden, chemisch of bacteriologisch behandelen... cynici zullen het misschien een zeer actuele kunstvorm vinden. De techniek van het hergebruiken van found footage materiaal is zeker niet nieuw te noemen. In de 'traditionele' found footage ging het er echter om met het hergebruikte materiaal een nieuwe orde te scheppen. In feite leunde de techniek dicht aan bij de kollage: er was nog een geloof in de verplaatsbaarheid van de elementen om een nieuwe configuratie te vormen. Deze modernistische opvatting is aan de Schmelzdahin-groep niet besteed. Voor hen is elke orde, elke configuratie in staat van ontbinding. Hun uitgangspunt is dus veel uitzichtlozer dan dat van hun voorgangers: is er nog enige orde mogelijk, zijn er nog vormen of lost alles zich op tot iets magnetisch?

Het bekendste voorbeeld van de Schmelzdahin-stijl is 'Der General'(1987), een Heimat-film die een

jaar begraven werd en daarna, aangevretten door microben, terug afgespeeld. Een ingewikkelder procedee onderging 'Stadt in Flammen' (1985): eerst behandelde men de speelfilm met bacteriën, vervolgens werd hij verhit en op het moment dat de hele zaak ging smelten, werd hij afgedrukt. Andere bekende titels, zoals 'Feuerland ist abgebrannt' of 'Aus den Algen', spreken eigenlijk voor zichzelf.

Intussen hebben de drie filmers een dertigtal producties op hun actief, spottend met het karriërisme en individualisme van vele cineasten, en zo aansluitend bij de anti-auteur theorie. Een selectie uit hun werk is te zien op 22 januari om 20.30 u in het Stuc. Tekst en uitleg krijgt u er van Jochen Lempert, de enige van de drie die nog actief met film bezig is. De avond wordt besloten met een performance, waarin u de versnelde degradatie van een film live kunt meemaken.

(PG)

“De VS destabiliseren de wereld uit eigenbelang”

Tot vijftien januari stonden de kranten vol over 'de laatste kansen op vrede'. Het was alsof men niet wilde inzien dat de beslissing tot oorlog al lang vast lag. De Amerikaanse linguïst en politiek essayist Noam Chomsky had nochtans al in oktober verklaard dat de Verenigde Staten (VS) niet geïnteresseerd waren in diplomatiek overleg. De inval in Koeweit was voor hen een gedroomde kans om een regime dat (economisch) niet in de pas liep uit de weg te ruimen. Uitgerekend op de dag dat de Verenigde Staten Irak effectief binnenvallen en Bagdad bombarderen, hebben we een afspraak met Terry Klug. In '67 weigerde hij om te vertrekken naar Vietnam. Vandaag is hij actief in de Amerikaanse anti-oorlogsbeweging. Ook hij gelooft niet in de goede bedoelingen van de VS.

Terry Klug: «Ik was eigenlijk niet verwonderd toen ik deze nacht het nieuws hoorde. Wanneer je de Verenigde Staten in de weg loopt als Derde Wereld-land, riskeer je oorlog. Vroeger was dat voor mij niet zo duidelijk. In '67 arriveerde ik in de Verenigde Staten na mijn jeugd in Zuid-Amerika. Dat was op het moment dat de hel in Vietnam echt losbrak. Ikzelf was daar eigenlijk niet mee bezig, ik wist nauwelijks waar Vietnam lag. Maar ik was werkloos en had niets te doen. Dus ging ik maar naar het leger. De meesten geraken op die manier in het Amerikaanse leger verzeld. Ik hoopte een job te krijgen in Europa, in het kader van de Navo. Nauwelijks enkele maanden na mijn inlijving kreeg ik bevel om naar Vietnam te vertrekken. Op dat moment hoorde ik dat Mohammed Ali zijn oproepingsbevel had verscheurd en weigerde naar het leger te gaan. Om de getalsterkte van het leger op te drijven, had men immers sinds een paar jaar de dienstplicht ingevoerd. Het was uiteindelijk een zwarte vriend die mij overtuigde om niet te gaan. Ik deserterde en vluchtte naar Italië, waar ik familie had.»

Veto: Maar waarom wilde je niet naar Vietnam? **Je bent eigenlijk toch vrijzeiler bij het leger gegaan?**

Klug: «Eigenlijk was dat zeer persoonlijk. Van mijn vierde tot mijn negentiende leefde ik in Zuid-Amerika. Het was dus mijn oorlog niet. Mijn vriend overtuigde mij dat de VS niets te zoeken hadden in Vietnam. De Vietnamezen hadden ons tenslotte niets misdaan. Tot eind '68 verbleef ik in Frankrijk, omdat dat land beloofd had geen deserteurs uit te leveren aan de VS. In Europa waren er toen veel Vietnam-deserteurs.

We organiseerden ons in de 'American Servicemen Union' en maakten een krantje: 'Act'. Het doel van onze organisatie was de oorlog te stoppen door akties van mensen die in het leger waren. We hadden zelfs leden die in Vietnam vochten. In Frankrijk maakte ik de Mei-revolte mee. En daardoor begon ik te beseffen dat ik uiteindelijk het best in de VS zelf akties tegen de oorlog kon organiseren.»

«Eind '68 keerde ik naar New York terug en werd gearresteerd toen ik van het vliegtuig stapte. Ik werd vijf maand-enzaam opgesloten, tot mijn proces. Dat was de behandeling die alle deserteurs kregen die actief waren in de vredesbeweging. Ik kreeg drie jaar en werd opgesloten in New Jersey, op een oude militaire basis, die in de Tweede Wereldoorlog gebruikt werd voor krijgsgevangenen. Er zaten zeker dubbel zoveel gevangenen als er eigenlijk konden gehuisvest worden en we werden slecht behandeld door de bewakers. Sommige bewakers waren echte racisten. In '69 brak er een opstand uit. Na het neerslaan daarvan werd ik samen met vier anderen beschuldigd van zeer zware misdaden. We konden wel vijftig jaar krijgen. Toen hebben we geluk gehad. Ons proces werd een ophelmakende zaak, waar de vredesbeweging veel aandacht aan schonk. Honderden mensen waren op ons proces en we werden vrijgesproken. In Kansas zat ik de rest van mijn straf uit. In '71 viel de gevangenisdeur achter mij dicht en ik vertrok naar New York, waar ik prompt mee opstapte in een vredesdemonstratie.»

Veto: Je bent nu vooral in de vakbond actief om je werkmakkers te overtuigen mee te doen met de anti-oorlogsbeweging tegen de VS-interventie in het Midden-Oosten. Maar de situatie is nu toch helemaal anders. Tenslotte heeft Saddam Hoessein een vreemd land bezet, terwijl in Vietnam een volksverzet aan de gang was.

Klug: «Deze oorlog gaat niet over de soevereiniteit van een land, niet over internationaal recht, niet over democratie. Dat zijn de officiële argumenten die men gebruikt om de mensen te overtuigen om te gaan vechten of om de wereld te overtuigen van de 'rechtvaardige zaak'. Het is bovendien zeer hypokriet, zowel van de VS als van Groot-Britannië, om dat argument te gebruiken. Het ontstaan van de VS is een geschiedenis van annexaties. Denk maar aan Nevada, Californië, New Mexico, Texas of Alaska, allemaal gewelddadig afgenomen van de Indianen. Bovendien hebben ze de laatste jaren zelf dikwijls de nationale soevereiniteit van andere landen geschonden: Panama, Nicaragua, Granada, enzovoort. Groot-Britannië houdt al jaren Noord-Ierland bezet.»

«Maar eigenlijk zijn het de grote oliemaatschappijen die hun winsten veilig willen stellen. In de Arabische wereld zijn de laatste vijftig jaar verschillende revoltes geweest die regimes aan de macht brachten met een nationalistische, anti-Amerikaanse inslag: Egypte met Nasser, Libië met Kadhafi en Irak met Hoessein. Wat men ook van deze regimes moge denken, zij zijn alleszins van plan om hun bodemrijdommen – voor zover ze die hebben – niet zomaar uit handen te geven. De belangrijkste oliemaatschappijen beginnen stilaan te vrezen dat de bevriende emirs en monarchen hun laatste dagen beleven. Saddam Hoessein en zijn regime beschuldigen van diktatuur is wel heel cynisch, wanneer men in de bres springt voor een monarchie die niet eens weet wat verkiezingen zijn.»

Veto: Blijft het feit dat een vreemd land is aangevallen. Moeten daar geen sancties tegen genomen worden? In België en in de rest van Europa verdedigt een deel van de vredesbeweging dat men meer kans moest geven aan het embargo om Hoessein van gedachten te doen veranderen. Die sancties werkten al vrij goed. Is dat geen goed alternatief voor de oorlogslagika van Bush, Mitterrand en Major?

Klug: «Ook in de VS bestaan er twee strekkingen in de vredesbeweging. Ikzelf behoor tot diegenen die tegen sancties, tegen het embargo zijn. De VS hebben het embargo al dikwijls gebruikt. In Panama was het tweejarig embargo de voorbereiding op een inval om Noriega te likwideren. In Nicaragua ontwrichtten zij de economie met hun embargo tot de bevolking kon kiezen tussen uithongering en de pro-Amerikaanse presidentskandidaat, Violetta

Chamorro.»

«Maar ik ben vooral tegen sancties omdat ze de bevolking treffen. Zelfs de Amerikaanse kranten geven toe dat in Irak ongeveer 5000 mensen gestorven zijn door gebrek aan voedsel en medicijnen. Nog voor de eerste soldaat in deze oorlog gevallen was, waren de burgers dus het slachtoffer. Wie voor sancties is, moet goed beseffen waarom het conflict begonnen is. Irak en Koeweit hadden ruzie met elkaar omdat Koeweit meer olie oppompte dan was afgesproken op de vergaderingen van de Opec. Iedereen weet dat dit prijsdalingen tot gevolg had. Dat kostte Irak ongeveer 14 miljard dollar op jaarbasis. Bovendien werd die olie door middel van geavanceerde technieken opgepompt uit bronnen van Irak zelf. Hoessein heeft Koeweit dikwijls gewaarschuwd dat hij deze ondermijning van zijn toch al wankelende economie niet zou blijven dulden. Het is trouwens eigenaardig dat het kleine Koeweit al die waarschuwingen van het grote Irak (tot en met troepenconcentraties aan de grens) naast zich is blijven neerleggen. Hadden ze misschien al de verzekering gekregen van de VS dat een eventuele agressie niet zou geduid worden?»

«De economische en politieke ondermijning van Arabische nationalistische regimes is trouwens al langer aan de gang. In de andere golf oorlog, die tussen Irak en Iran, ondersteunden de VS beide regimes – Irak vrij openlijk en Iran klandestien zoals men later ontdekte – in de hoop dat zij daardoor totaal verzwakt zouden worden. Dat gebeurde ook met strategische doeleinden. De VS wilden garanderen dat Israël op militair vlak de dominante natie blijft in de regio.»

«Wanneer men al deze zaken op een rijtje zet – oorlogstokerij, economische ondermijning en embargo – dan blijkt dat het helemaal niet gaat om de soevereiniteit van Koeweit. Juist omdat het embargo het zoveelste element is in de ondermijning van een Derde Wereld-land ben ik daar tegen. In dezelfde geest kan men stellen dat het opnieuw installeren van de emir niet veel goeds zou betekenen voor de bevolking. Men moet niet denken dat het Koeweitse regime zo geliefd was bij de bevolking. Een echte oplossing kan enkel komen van diplomatiek overleg tussen de Arabische landen. Zij zijn er bij betrokken, niet wij.»

Veto: Is Hoessein dan geen nieuwe Hitler, die als we hem nu niet met alle middelen tegenhouden, morgen de hele wereld zal destabiliseren? Eerst Koeweit, dan Saoedi-Arabië, en dan de hele wereld.

Klug: «Heeft Hoessein ooit een ernstige bedreiging gevormd voor Europa? Voor de Verenigde Staten alleszins niet, althans niet voor de gewone bevolking. Door wat de VS nu doen, destabiliseren zij de wereld. Het is Bush die de hele wereld wil controleren. Hij lijkt meer op Hitler dan Hoessein. Die vergelijking gaat dus niet op. Bovendien is ze zeer kwetsend. In het gebied leven heel wat Joden en vergelijkingen met Hitler roepen bij hen natuurlijk traumatische herinneringen op.»

Veto: Ondertussen is de oorlog al bezig. Hoelang zal hij duren?

Klug: «Dat weet ik niet. De VS verwachten een snelle kapitulatie van Hoessein. Het hangt er van af hoe de Arabische bevolking zal reageren. De Vietnamese oorlog is beëindigd toen bleek dat de enorme kost niet opwoog tegen het blijvend verzet van de bevolking. En er is nog een tweede belangrijke zaak: het steeds groeiende protest op de thuisbasis. De vredesbeweging was in de jaren zeventig uitgedroefd tot een massale protestbeweging. De oorlog verderzetten bleek uiteindelijk politiek onhaalbaar. Dat verband ben ik bij verrast dat het deserteerfenomeen nu al opduikt. Tijdens de Vietnam-oorlog was de oorlog al volop bezig toen de deserteerbeweging enige omvang nam.»

«Het zijn vooral de reservisten die deserteren. De meesten van die reservisten zijn mensen uit de onderste lagen van de maatschappij. Zij hebben geen geld voor een beroepsopleiding. Die volgen ze dan maar in het leger, tijdens de vakantie, enkele weken per jaar. Met deze opleiding kunnen ze dan makkelijker aan het werk. Geen van hen denkt eraan dat hij ooit zou kunnen worden opgeroepen om te gaan vechten. Anderen volgen een reservistenopleiding om nadien hun studies te kunnen financieren. Dat is voor de arbeiderskinderen de enige mogelijkheid om hogere studies aan te vatten. Hoe zouden ze anders de immense inschrijvingsgelden kunnen betalen? Er bestaat op dit moment geen dienstplicht, maar in de vredesbeweging spreken we toch van een dienstplicht voor de armen.»

«De enige manier om de oorlog snel te stoppen is een massale vredesbeweging op gang brengen. Daarom roep ik de mensen op om deel te nemen aan de vredesbetogingen.»

Bart Capéau

Terry Klug komt woensdagavond 23 januari spreken in Auditorium Vesalius om 20.00h. Organisatie Anti-Oorlogskomitee.

AKTIE: STOP VS-INTERVENTIE

De eerste drie dagen van de oorlog tegen Irak kostten 35 miljard frank. Het aantal tonnen springstof dat de eerste nacht boven Irak werd gedropt, was anderhalve keer zoveel als tijdens het bombardement op Hiroshima. Een deel van deze bommen en raketten werden boven Bagdad gedropt. Wat de gevolgen voor de burgerbevolking zijn, weet op dit moment niemand, maar het is duidelijk dat de zogenaamde geallieerden alle middelen zullen gebruiken om Saddam Hoessein te likwideren, iets wat overigens niet eens in de UNO-resoluties is opgenomen.

Een enquête wees uit dat 76% van de Belgische bevolking tegen de oorlog is. Als reactie besliste onze regering nog een vierde schip naar het Midden-Oosten te sturen en logistieke steun aan de oorlog te verlenen.

Tegen deze interventie wil het Anti-oorlogskomitee (AOK) acties organiseren. Iedereen die daaraan wil meehelpen, is welkom op de vergadering van het AOK, donderdag om 20.00 u in het Stuc. Als aanloop kan je eerst gaan betogen tegen de oorlog. Afspraak donderdag, 18.00 u, Ladeuzeplein (org. VAKA, AOK en andere).

(foto Hielke Grootendorst)

